

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้มีการวางแผนการดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอน โดยแต่ละขั้นตอน มีการกำหนด ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และวิธีการเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาไว้แตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1: การศึกษาสภาพการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ในประเทศไทย ศึกษาปัญหา/อุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน รวมทั้งการหาแนวทาง/มาตรการกำกับดูแลและส่งเสริมการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษานี้ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อสารมวลชนและผู้บริหารองค์กร สื่อมวลชน 4 ประเภท คือ 1) สื่อสิ่งพิมพ์ 2) สื่อวิทยุกระจายเสียง 3) สื่อโทรทัศน์ และ 4) สื่ออินเทอร์เน็ต ทำการคัดเลือกด้วยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้บุคคลที่มีความรู้และมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน จำนวน 20 คน

วิธีการเก็บข้อมูล ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก อันจะนำไปสู่การออกแบบสอบถาม (questionnaires) สำหรับการสำรวจความคิดเห็นในขั้นตอนที่ 2 และการสร้างคำถามสำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มในขั้นตอนที่ 3 ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพจากข้อมูลการสัมภาษณ์ เพื่อหาความเหมือน (similarities) และความต่าง (differences) ของประเด็นและความหมาย และนำมาจัดหมวดหมู่ (categories) ภายใต้วหัวข้อ (themes) ซึ่งกำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2: การสำรวจความคิดเห็นของสื่อมวลชนและประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน การหาแนวทาง/มาตรการกำกับดูแลและส่งเสริมการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน รวมทั้งประเด็นที่ควรกำหนดไว้เป็นจริยธรรมของสื่อมวลชน

ประชากรในการศึกษา ได้แก่ บุคลากรด้านสื่อสารมวลชนระดับผู้ปฏิบัติ และประชาชน ผู้บริโภคสื่อทั่วประเทศ จำนวนรวม 400 คน

พื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ภาคกลาง: กรุงเทพมหานคร ภาคเหนือ: จังหวัดเชียงใหม่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: จังหวัดขอนแก่น ภาคตะวันออก: จังหวัดชลบุรี และภาคใต้: อ.หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นศูนย์กลางของแต่ละภาคที่มีความเจริญทั้งในด้านเศรษฐกิจ การศึกษา และสังคม ตลอดจนมีการดำเนินกิจการสื่อสารมวลชนที่มีความหลากหลายและครอบคลุมมากที่สุดในทุกประเภท

วิธีการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multistage sampling) เก็บข้อมูล ด้วยแบบสอบถาม (questionnaires) โดยให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นต่างๆ เป็น 5 ระดับ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำผลการคำนวณค่าเฉลี่ยมาแปลผลเป็นระดับความคิดเห็น 5 ระดับ โดยมีช่วงคะแนนเท่ากันคือ น้อยที่สุด (1.00 – 1.80) น้อย (1.81 – 2.60) ปานกลาง (2.61 – 3.40) มาก (3.41 – 4.20) และมากที่สุด (4.21- 5.00)

ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 และ 2 ประกอบกับการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องมาสร้างกรอบการสัมภาษณ์กลุ่มในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 3: การสัมภาษณ์กลุ่มนักวิชาการและนักวิชาชีพสื่อสารมวลชน

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ นักวิชาการและนักวิชาชีพสื่อสารมวลชนจากสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อโทรทัศน์ และสื่ออินเทอร์เน็ต ทำการคัดเลือกแบบเจาะจง เพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์เกี่ยวกับจริยธรรมในวิชาชีพสื่อสารมวลชนทุกประเภท จำนวน 30 คน

วิธีการเก็บข้อมูล ใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่ม (focus group interview)

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 1

ตารางที่ 3.1: แสดงวัตถุประสงค์ กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือและวิธีการเก็บข้อมูล

วัตถุประสงค์	ผู้ให้ข้อมูลหลัก/ กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือ	วิธีการเก็บ ข้อมูล
- ศึกษาสภาพการปฏิบัติตามจริยธรรม/ ในวิชาชีพสื่อมวลชนประเภทต่างๆ - ศึกษาปัญหา/อุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรม - แนวทาง/มาตรการกำกับดูแลและส่งเสริมการปฏิบัติตามจริยธรรม	ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อสารมวลชนและผู้บริหารองค์กรสื่อ จำนวน 20 คน	แบบสัมภาษณ์	การสัมภาษณ์
- สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพ - แนวทาง/มาตรการกำกับดูแลและส่งเสริมการปฏิบัติตามจริยธรรม - ประเด็นที่ควรกำหนดไว้เป็นจริยธรรมของสื่อมวลชน	สื่อมวลชนและประชาชนใน กทม. เชียงใหม่ ขอนแก่น ชลบุรี และ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา จำนวน 400 คน	แบบสอบถาม	การสำรวจ
- ศึกษาปัญหา/อุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรม - แนวทาง/มาตรการกำกับดูแลและส่งเสริมการปฏิบัติตามจริยธรรม - หาข้อสรุปกรอบจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน	สื่อมวลชนระดับผู้ปฏิบัติทั่วประเทศ และนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 30 คน	แบบสัมภาษณ์ กลุ่ม	การสนทนา กลุ่ม

3.2 การจัดประชุมวิชาการ

ผู้วิจัยได้จัดประชุมวิชาการเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง/ผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนจำนวน 2 ครั้ง

ครั้งที่ 1 จัดการเสวนาทางวิชาการเรื่อง “จริยธรรมของสื่อเก่าและสื่อใหม่ ในยุคโลกไร้พรมแดน” ในวันศุกร์ที่ 26 สิงหาคม 2554 ณ ห้องประชุมสารนิเทศ อาคารบริหาร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยมีองค์เสวนาจำนวน 2 ท่าน คือ รศ.มาลี บุญศิริพันธ์ จาก Thai PBS และคุณธาม เชื้อสถาปนศิริ จาก Media Monitor

ครั้งที่ 2 จัดการเสวนาทางวิชาการเรื่อง “จริยธรรมและความรับผิดชอบของสื่อมวลชนไทยในโลกแห่งการแข่งขัน” ในวันพฤหัสบดีที่ 26 เมษายน 2555 ณ ห้องประชุม 5208 อาคารสัมมนา 1 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยมีองค์เสวนาจำนวน 3 ท่าน คือ 1) คุณบุญเลิศ คชายุทธเดช อดีตที่ปรึกษาสำนักพิมพ์มติชน 2) ดร.นิพนธ์ นาคสมภพ นายกสมาคมโทรทัศน์ดาวเทียม (ประเทศไทย) และ 3) คุณชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี นายกสมาคมกวีนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

ผู้วิจัยได้นำผลจากการประชุมเสวนาทางวิชาการทั้ง 2 ครั้งไปเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์เชิงคุณภาพเกี่ยวกับจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนต่อไป

3.3 การจัดทำกรอบจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาทั้ง 3 ขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น นำเสนอต่อสาธารณะ ในการประชุมวิชาการเรื่อง จริยธรรมในวิชาชีพ: วิกฤติหรือโอกาสในการพัฒนาสังคมไทย ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2555 และครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2556 และมีการรวบรวมข้อคิดเห็นที่ได้รับจากสาธารณะไปสังเคราะห์ร่วมกับผลการวิจัยเพื่อสร้างกรอบจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนที่มีความสมบูรณ์และครอบคลุมประเด็นปัญหาตามมุมมองของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนต่อไป

3.4 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยนี้มีความน่าเชื่อถือ (trustworthiness) ตามหลักวิชาการ ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (triangulation หรือ cross examination) โดยวิธีการดังนี้ (Denzin, 2006)

1) ใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (mixed methods) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research)

2) ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยที่หลากหลาย (methodology triangulation) อันได้แก่ การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) การสำรวจความคิดเห็น (survey) และการสัมภาษณ์กลุ่ม (focus group interview)

3) มีการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งต่างๆ (data triangulation) เช่น จากวิธีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสัมภาษณ์กลุ่ม ในสถานที่และระยะเวลาที่ต่างกัน รวมทั้งการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

4) ใช้ผู้วิจัยที่หลากหลาย (investigator triangulation) ในขั้นตอนของการเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความเป็นกลางมากที่สุด